

www.ketab.ir
گنجینه امروزی
در طهران دیروزی

عبدالرضا فرودی

سرشناسه: فرودی، عبدالرضا، ۱۳۵۴ -
 عنوان و نام پدیدار: گذر امروزی
 در طهران دیروزی / عبدالرضا فرودی
 مشخصات نشر: تهران: شور آفرین، ۱۳۹۵
 مشخصات ظاهری: ۲۰۴ ص: عکس؛ ۲۳۰
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۵۵-۶۴-۸
 وضعیت فهرست نویسی: فهرست
 موضوع: عکس‌ها -- ایران -- تهران
 موضوع: Photographs -- Iran -- Tehran
 موضوع: تهران -- تاریخ -- مصور
 موضوع: Pictorial works -- History -- Tehran (Iran)
 رده بندی کنگره: ۴۴۰/۴۴۰۵۴/۱۳۹۵ [DSR۲۰۷۹/۸۹۵ه]
 رده بندی دیویی: ۹۹۵۵۱۲۲/۷۷۹
 شماره کتابشناسی ملی: ۴۳۹۷۲۱۲

امور هنری و صفحه آرایی: مسعود افروزی
 لیتوگرافی، چاپ و صحافی: عاج
 تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
 چاپ اول: زمستان ۱۳۹۵
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۵۵-۶۴-۸
 قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان
 نشانی: تهران، مطهری، پروشات، پلاک ۲۵
 تلفن: ۰۹۱۳ ۵۵۷ ۹۱۴۵ / ۸۸ ۴۳۰ ۴۹۹

مخاطبین گرامی:

سخن گفتن و قلم زدن درباره شهری که در دیار مورد توجه پادشاهان سلسله های افشاریه، زندیه، صفویه و قاجار بوده است و مسیری پر پیچ و خم را طی کرده است به شکل امروزی درآید، امریست دشوار.

کاوش و تفحص درباره قدمت این شهر و بازسازی تصویر تحول آن نیازمند بررسی دقیق منابع تاریخی می باشد که خوشبختانه در سالهای اخیر مورخان و اساتید زبده به این امر همت گماشته اند و در حال حاضر منابع ارزشمندی در دسترس می باشد. رسالت این کتاب کنکاش در تاریخ تهران و نحوه پیدایش آن نمی باشد، هرچند آگاهی داشتن از سیر تحولات این شهر به ویژه در دو سده گذشته کمک شایانی به رفاه ارتباط بین مخاطب با این مجموعه عکس می نماید.

باری، تهران قدیم به خاطر موقعیت مکانی- جغرافیایی و برخورداری از اقلیمی مناسب با چهار فصل مجزا، منابع آبی فراوان، خاک حاصلخیز و مخصوصا نزدیک بودن آن به شهر ری همیشه مورد توجه پادشاهان ایران بوده است، ولی آقا محمد خان قاجار اولین شاهی بود که در سال ۱۱۹۹-۱۲۰۰ هجری قمری مصارف آن را در روز سال ۱۱۶۴ هجری شمسی به طور رسمی تهران را به عنوان پایتخت برگزید و در همین شهر تاجگذاری کرد.

تهران که در آن زمان فقط دارای محله عودلاجان، چال میدان و چال حصار بود رفته رفته توسعه پیدا کرد و در طول سال ها پادشاهی شاهان اول قاجار محله های دیگر از جمله پامنار، سنگلج، بازار، چهار سوق و محله دولت (دروازه دولت) و ... به آن اضافه گردید.

به جرأت می توان توسعه تهران را به پایتخت شدن آن نسبت داد و با گذری در تاریخ عهد قجر می توان افزون شدن

چشمگیر جمعیت تهران را در دهه های متمادی مشاهده کرد. ضمناً با توجه به تمایل شاهان قاجار ، مخصوصاً ناصرالدین شاه به برقراری ارتباط با غرب و سفر به کشورهای دیگر و در مقابل ورود مشتشاران و اتباع خارجی به ایران ، تغییرات سیاسی و فرهنگی این شهر رو به افزایش گذاشت.

مجموعه ای که در پیش رو دارید نشانگر تصاویری از آثار بجای مانده در تهران از دهه چهل و پنجاه می باشد که در سال های بین ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۴ در تهران برداشته شده اند و از کل مجموعه تصاویر عکاسی شده، منتخب حاضر به چاپ رسیده است. لازم به ذکر است که این مجموعه در مقیاس کوچکتر با تعداد ۶۰ عکس در قالب نمایشگاه عکسی به همین نام در تاریخ شهریور ماه ۱۳۸۸ در محل موزه عکسخانه شهر برگزار گردید. در همین جا، جای دارد از مدیریت وقت محترم موزه عکسخانه شهر ، سرکار ...انتم تاریخی که نهایت همکاری و مساعدت را در برگزاری این نمایشگاه مبذول داشتند تشکر و قدردانی بعمل آید.

نگاهی که این مجموعه به دهه چهل و پنجاه تهران دارد، از این حیث می باشد که میتوان مشاهده کرد که این دو دهه به نوعی ارتباط دهنده دو فضای کاملاً متفاوت زندگی سنتی و ساده اوایل قرن حاضر با زندگی مدرن امروزی می باشند. البته باید توجه داشت که این تغییرات و دگرگونی ها نه فقط در تهران، بلکه در بسیاری از شهرهای ایران و همینطور در بسیاری از نقاط دیگر دنیا اتفاق افتاده است، ولی این مجموعه سعی داشته که فضای این دو دهه را در پایتخت به تصویر بکشد.

نکته حائز اهمیت در مورد این مجموعه ، تفاوت این مجسمه عکس با دیگر مجموعه عکس های تهران قدیم می باشد، با این دیدگاه که این عکس ها از وسایل ، ادوات و مکان هایی تهیه شده است که هنوز در تهران امروز باقیمانده اند و بانگاهی دقیق تر می توان آنها را در لا به لای این شهر پر هیاهو، تصویر شکل یافته پیدا کرد.

پر واضح است که ورود آب لوله کشی و برق در درجه اول و گاز و تلفن و اتوبوس ... راه و ... در قدم های بعدی باعث آبادی و رشد هر منطقه می شود. همین امر در مورد تهران هم اتفاق افتاد و از بجایی که این شهر به عنوان پایتخت انتخاب شده بود و حاکمان آن در فکر گسترش امکانات رفاهی برای زندگیشان بودند، به مرور با ملزومات و ادوات زندگی مدرن به تهران باز شد.

با نگاهی به دوران اواخر سلسله قاجار و روی کار آمدن خاندان پهلوی شاهد ورود و به کار گیری این ملزومات به ایران و تهران هستیم.

اگر چه بسیاری از ملزومات منجمله آب لوله کشی ، برق، لوازم برقی، تلفن، راه آسفالت، هواپیما و ... قبل از دهه چهل وارد ایران شده بود و ادارات دولتی و به ندرت شهروندان خاص از آنها استفاده می کردند، ولی با نگاهی دقیق تر می

توان دید که در دهه چهل بود که بسیاری از امکانات اشاره شده در اختیار عامه مردم قرار گرفت و پا به زندگی آنها گذاشت. همانطور که در بالا هم اشاره شد، هدف این کتاب به تصویر کشیدن فضا و ادوات زندگی آن زمان است با این دیدگاه که این دو دهه پل ارتباطی بین زندگی سنتی و ساده مردم قدیم با زندگی مدرن و ماشینی امروز است.

امید است تصاویر این کتاب مخاطبین سألخورده را به چند دهه عقب تر برگردانند و ایشان بتوانند لحظه ای خود را در تهران خلوت و خوش آب و هوای آن زمان حس کنند و به یاد خیابان های آن زمان تهران بیافتند. همچنین انتظار می رود اجزایی مانند شماره تلفنهای پنج یا شش رقمی، نسل اول تابلوهای برقی و تابلوهای دست نوشته، مصالح به کار رفته در روکار ساختمانها، درب و پنجره های چوبی و دیگر المانهای مشابه در این مجموعه عکس، تاثیر به سزایی در خاطره انگیز بودن این مجموعه داشته باشند. از طرفی ممکن است این کتاب بتواند برای نسل امروز و نسل های آتی پرده نمایی از زندگی ساده آن زمان باشد و بعضاً بتوانند نسل های اولیه وسایلی که امروزه در زندگی مدرنشان استفاده می کنند را در قالب تصویر ببینند.

شاید تصور اینکه تهران منطقه ای با خوش آب و هوا با باغ ها و بوستان های بسیار، دارای چهار فصل، سفره های غنی زیر زمینی آب و خاک حاصلخیز برای بسیاری از انواع گیوه ها بوده است برای نسل امروز که تهران را غرق در ساختمانهای سر به فلک کشیده، ماشین، دود و آلودگی می بیند کمی مشکل باشد.

لازم به ذکر است که برخی از مکان های عکاسی شده، ظرف یکی دو سال گذشته تخریب شده و عمارت های چند طبقه جای آنها را گرفته است، ولی برخی از آنها هنوز در جای خود باقی هستند و به ندرت کاسبی در آنها با همان حال و هوای قدیمی در جریان است. ضمناً دسته ای از لوازم موجود در عکس های این کتاب هنوز در برخی خانواده ها مورد استفاده قرار می گیرند.

در پایان، این نکته قابل ذکر است که هر گونه کمی و کاستی که در این مجموعه مشاهده می شود ناشی از دشواری عکاسی در شهر شلوغ و پر از دهم تهران است و با توجه به گستردگی و بزرگی این کلان شهر، پر واضح است که موارد جذاب و چشمگیری از قلم افتاده است. همچنین از دیدگاه تکنیکی عکاسی، برداشتن تصویر با زاویه و کادر بندی مناسب تر در بعضی از مکانها امکان پذیر نبوده است.

امید است که مجموعه گردآوری شده مورد توجه مخاطبین گرامی قرار گیرد و این کتاب بتواند مکملی برای دیگر کتاب های مرتبط با تهران و به خصوص تهران قدیم باشد.